

Gezocht: betere afstemming melkvee- en kalver

De overgang van kalveren van melkvee naar kalverbedrijf verloopt lang niet altijd rimpelloos. Zeker als kalveren op termijn wellicht langer op melkveebedrijven moeten blijven, krijgen melkveehouders bij die overstap een belangrijkere rol. Wat kunnen ze eraan doen om de overgang voor een kalf zo klein mogelijk te maken?

TEKST INGE VAN DRIE

Het ene kalf is het andere kalf niet. Voormalig kalverhouder Henriëtte Rozendaal weet als geen ander hoe groot de verschillen zijn in de kwaliteit van kalveren die op kalverbedrijven arriveren. 'We ontvingen op ons bedrijf soms kalveren waarvan we ons afvroegen: hoe hebben deze ooit het melkveebedrijf kunnen verlaten?'

Controlerondes lopen dagtaak

Tot een half jaar geleden was Rozendaal kalverhouder in Speuld. Inmiddels runt ze samen met haar man Walter een melkveebedrijf in Hemrik. En dus kent Rozendaal, die ook kennismakelaar kalverhouderij is, beide kanten van de medaille. 'Het is eigenlijk heel erg gek dat melkveehouders en kalverhouders zo verbonden zijn met elkaar en toch zoveel niet weten van elkaar. Het zou heel mooi zijn als ze vaker bij elkaar zouden kijken. Laat melkveehouders maar zien hoe een kalverhouder bezig is met gezondheid. Dat staat de

tussen sector

Francesca Marcato, onderzoeker:
**‘We zien aanwijzingen dat kalfjes
die bij transport ouder zijn,
robuuster zijn en het beter doen’**

naar 28 dagen. Juist in de periode tussen de 14 en 28 dagen zijn kalveren vatbaar voor ziekten, legt collega-onderzoeker Ad Koets uit. ‘Op die leeftijd profiteert het kalf steeds minder van de antistoffen van de moeder uit de biest, terwijl het eigen immuunsysteem van het kalf nog op gang aan het komen is.’

Marcato volgde bijna 700 kalveren afkomstig van dertien melkveebedrijven, die terecht kwamen op acht kalverbedrijven. De helft van de kalveren bleef twee weken op het melkveebedrijf, de andere helft ging na vier weken op transport naar het kalverbedrijf. Marcato hield de ontwikkeling van het immuunsysteem, de gezondheid en de groei van de kalveren in de gaten, maar ook het medicijngebruik en de uitval. ‘We zagen dat de kalveren van vier weken in de eerste twee weken na transport een hoger gehalte aan immunoglobulinen, ofwel meer antistoffen, in hun bloed hadden dan kalveren die twee weken oud waren bij vervoer’, geeft Marcato aan.

Ook hadden de oudere kalveren meer witte bloedcellen in hun bloed en hadden ze minder andere medicijnen dan antibiotica nodig dan jongere kalveren. Daarnaast zag Marcato minder verschijnselen van uitdroging bij de oudste kalveren en was hun lichaamsgewicht, zoals verwacht, hoger bij aankomst op het kalverbedrijf. Ook het karkasgewicht na de afmestperiode was bij de oudste kalveren duidelijk hoger dan bij de jongste kalveren, zelfs als de onderzoekers corrigeerden voor het hogere gewicht bij aankomst. ‘De oudere kalveren groeiden simpelweg beter’, stelt ze. ‘Het zijn stuk voor stuk aanwijzingen dat kalveren die ouder zijn bij transport, robuuster zijn en het beter doen.’

Meer variatie bij oudere kalveren

Toch zijn in de praktijk de ervaringen met de oudere Duitse kalveren nog niet onverdeeld positief. ‘De kalveren zijn zo’n 8 tot 10 kilo zwaarder, hebben minder last van diarree, lopen gemakkelijker en zijn sterker’, zo somt dierenarts Peter Mölder van diervoederfabrikant DenkaVit de positieve punten op. Maar nadelen kent hij ook. ‘Er spelen sneller longproblemen en de variatie in gewicht en voeropname van de kalveren is veel groter. De uitval bij oudere kalveren is weliswaar ietsje lager en het antibioticumgebruik in aantal behandelingen is even hoog als bij jonge kalveren, maar er is er meer werkzame stof nodig, omdat de kalveren zwaarder zijn.’

Mölder is er desondanks van overtuigd dat er voordeel is te halen bij transport na 28 dagen. ‘Maar alles moet dan wel kloppen’, benadrukt hij. ‘Zo zouden melkveehouders

hele afmestronde centraal. Zeker aan het begin is het lopen van controlerondes een dagtaak in de kalverhouderij.’

Ook Francesca Marcato pleit voor meer connectie tussen de melkvee- en kalverhouderij. Als onderzoekster bij Wageningen Livestock Research werkte Marcato afgelopen jaren aan het publiek-private project Kansen voor het kalf in de keten. ‘De overgang van melkveebedrijf naar vleeskalverbedrijf veroorzaakt stress bij kalveren en leidt tot blootstelling aan nieuwe ziekteverwekkers. Dat heeft een negatieve invloed op de kalvergezondheid en levert een verhoogd medicijngebruik op. Door de robuustheid van het kalf te vergroten zou het kalf die overstap gemakkelijker kunnen maken’, zo schetst Marcato de gedachte achter het onderzoek.

In het PPS-project onderzocht ze onder meer of oudere kalveren robuuster zijn bij aankomst op een kalverbedrijf. Nu verlaten Nederlandse kalveren het melkveebedrijf na 14 dagen, maar in Duitsland is die leeftijdsgrens al opgerekt

Sectorplan kalverhouderij moet gebruik van antibiotica met de helft terugdringen

Het antibioticumgebruik in de kalversector moet in 2032 vijftig procent lager liggen dan in 2022. Dat is een van de ambitieuze doelstellingen in de dit jaar gelanceerde sector visie Veal Forward van de Stichting Brancheorganisatie Kalversector (SBK). 'Wij vinden, net als de politiek en de maatschappij, dat het gebruik van antibiotica in de kalversector verminderd moet worden. Met het sectorplan willen we daarom onder meer werken aan het verbeteren van de diergezondheid', vertelt secretaris Henk Bekman. 'We denken dat er nog een wereld te winnen is, bijvoorbeeld door een betere samenwerking met de melkveehouderij.'

Zo is SBK samen met de Universitaire Landbouwhuisdieren Praktijk (ULP) initiatiefnemer van het project Kijk op het Kalf. Daarin worden duizend kalveren afkomstig van dertig melkveebedrijven gevolgd, die volgens een vast protocol worden opgefokt en vervolgens rechtstreeks naar twee kalverbedrijven gaan. In de proef werken de veehouders met een biestprotocol, waarbij ze onder meer de Brix-waarde van de biest meten, krijgen alle kalveren op het melkveebedrijf een vaccinatie tegen longaandoeningen en geven de veehouders de kalveren na de biest precies hetzelfde voer als op het kalverbedrijf. 'Een verplaatsing levert voor een kalf al de nodige

stress op. Door het voer op beide bedrijven gelijk te houden voorkomen we de stress van die overgang in voer op het moment van verplaatsing', legt Bekman uit.

De kalveren blijven 28 dagen op het melkveebedrijf voor ze op transport gaan naar de kalverhouderij. 'We lopen daarmee vooruit op de toekomst als kalveren mogelijk langer op melkveebedrijven moeten blijven', verduidelijkt Bekman, die aangeeft dat de definitieve resultaten van het project nog op zich laten wachten. 'Maar in de tussentijdse resultaten zien we al wel dat een aanzienlijke daling in antibioticagebruik mogelijk is. Dat biedt perspectief.'

bijvoorbeeld met vaste opfokprotocollen kunnen werken. Dan krijgen veehouders zeker sterkere kalveren. En dat geldt niet alleen voor de kalveren die het bedrijf verlaten, maar ook voor de kalveren die een veehouder zelf opfokt.'

Zelf startte Denkavit in 2017 Programmakalf om de overgang van kalveren van melkveehouderij naar kalverhouderij beter te laten verlopen. Inmiddels doen er 800 melkveehouders mee aan het initiatief. Zij krijgen een terugkoppeling van onder meer de totaaleiwitwaarde en het hemoglobinegehalte in het bloed en het opzetgewicht van de kalveren. 'Die totaaleiwitwaarde is een maat voor

de biestvoorziening van het jonge kalf. Hoe hoger dat eiwitgehalte, hoe beter de kalveren het doen', vertelt Mölder. 'De kans op individueel antibioticagebruik is dan kleiner, de kalveren groeien beter en het percentage uitval is lager. Bij de start van het programma scoorde 80 procent van de veehouders voldoende voor die totaaleiwitwaarde. Intussen zit dat op ruim 90 procent.'

Ook het opzetgewicht van de kalveren is hoger dan bij de start van het programma, al wil Mölder daar geen harde cijfers aan hangen. Wel ziet Denkavit dat kalveren met een hoger opzetgewicht het op kalverbedrijven beter doen dan kalveren met een lager opzetgewicht.

Stress verminderen

Met twee experimenten probeert Denkavit de aansluiting van melkvee naar kalverhouderij verder te verfijnen. 'We willen de stress van de overgang van voersysteem en de stress tijdens het transport verminderen', vertelt Mölder. De veehouders die deelnemen aan de proef, voeren hun kalf twee keer per dag kunstmelk met een speenemmer. 'Dat is het beste voor de slokdarmsleufreflex. We zien nog te vaak dat er melk in de pens komt', zegt Mölder. Daarnaast krijgen de kalveren extra vitamine D door de kunstmelk en bieden veehouders hun kalveren vanaf een week krachtvoer en water aan. 'Ze nemen dan nog bijna niks anders op dan melk, maar onderzoek uit Spanje laat zien dat kalveren die heel vroeg brok opnemen, een voorsprong hebben in pensontwikkeling. Bovendien lijken kalveren daardoor beter met de stress van transport om te kunnen gaan.' In een ander experiment onderzoekt Denkavit het rechtstreeks vervoeren van kalveren van melkvee naar kal-

Henriëtte Rozendaal, was kalverhouder, nu melkveehouder:
'Behandel stierkalveren als vaarskalveren. Biest is voor deze kalveren minimaal zo belangrijk'

verbedrijf. 'We willen zeker niet stoppen met verzamelcentra, maar we denken dat het systeem van transport wel beter kan. Nu zijn kalveren die maar weinig kilometers hoeven te maken, soms toch nog lang onderweg, waardoor ze een energiedip krijgen. Een tussentijdse melkgift op een verzamelcentrum zal helpen.'

Nieuwe kengetal succesvolle opstart

Anders dan de deelnemers aan Programmakalf krijgen de meeste melkveehouders nog geen terugkoppeling van de prestaties van de kalveren die hun bedrijf hebben verlaten. Op initiatief van de zuivel- en kalversector heeft Royal GD de mogelijkheid onderzocht om alle melkveehouders te informeren over de resultaten van hun kalveren. 'Die informatie zou aanknopingspunten kunnen bieden voor het verbeteren van de kalvergezondheid', vertelt Henriëtte Brouwer, veterinaire epidemioloog bij Royal GD.

Eerder zag GD ook effect van de invoering van het Kalfvolgsysteem en de kengetallen KalfOK en kalversterfte op de kalvergezondheid. 'De kwaliteit van de kalveropfok kwam met deze systemen meer onder de aandacht en sindsdien is de uitval van kalveren op zowel melkvee als vleeskalverbedrijven gedaald.'

Om inzicht te krijgen in de prestaties van kalveren op vleeskalverbedrijven ontwikkelde Brouwer drie nieuwe kengetallen: een succesvolle aanvoer op het vleeskalverbedrijf, een succesvolle opstart in de eerste twee weken na aanvoer en een succesvolle opstart in de eerste acht weken na aanvoer. 'Een voorwaarde was dat de data beschikbaar moesten zijn voor alle Nederlandse melkveehouders. Daarom zijn we gestart met kengetallen die berekend kunnen worden vanuit het I&R-systeem.'

De bal voor het invoeren van de kengetallen ligt nu bij de zuivel- en kalversector. 'We zijn nu aan het inventariseren wat er precies nodig is voor de invoering', vertelt Henk Bekman, secretaris van de Stichting Brancheorganisatie Kalversector. 'We kijken welke toestemming nodig is van melkveehouder, kalverhouder en verzamelplaats om gegevens te delen met anderen. We hopen dat het systeem binnen een jaar operationeel is.'

Bekman hoopt dat het sectorbreed delen van de kengetallen meer aandacht oplevert voor kalvergezondheid. 'Misschien kan het zelfs een plek krijgen in de KalfOK-score', oppert hij. 'Dan voorkom je ook dat veehouders hun kalf snel afvoeren om een hoge KalfOK-score te halen en deze kalveren vervolgens op de verzamelplaats of bij de kalverhouder alsnog sneuvelen.'

Op termijn zouden ook andere kengetallen uitgewisseld kunnen worden. Te denken valt volgens Brouwer aan leeftijd bij opzet, opzetgewicht, duur van transport, type kalf en antibioticumgebruik op het melkveebedrijf. 'Dat laatste zou voor kalverhouders heel interessant zijn', denkt Brouwer. 'Dan hoeft de kalverhouder wellicht geen breedpectrumantibioticum in te zetten, maar kan hij gericht antibioticum toedienen.'

Kracht van biest niet onderschatten

Zelf kunnen melkveehouders ook al het nodige doen om de overgang van melkvee naar kalverbedrijf zo rimpelloos mogelijk te laten verlopen. Zo is het credo van Henriëtte Rozendaal om het stierkalf, of de kalveren die het

bedrijf verlaten, net zo te behandelen als een vaarskalf. Zo vindt ze biest voor stierkalveren minimaal zo belangrijk als voor vaarskalveren. 'De kracht van biest moet je niet onderschatten. Een goede biestgift bepaalt of een kalf het contact met de andere kalveren in de vleeskalverhouderij goed aankan. Uit steekproeven op verzamelplaatsen blijkt dat er veel verschillen zitten in IgG-waarden in het bloed bij een kalf.'

Dierenarts Mölder ziet daarbij het liefst dat veehouders na de biestperiode kunstmelk verstrekken in plaats van koemelk, en anders koemelk met daaraan toegevoegd vitaminen en mineralen. 'Koemelk bevat minder ijzer, vitamine A, D en E, waardoor met koemelk gevoerde kalveren een lager hemoglobinegehalte hebben. En juist hemoglobine bij aankomst is een belangrijke voorspeller van hoe kalveren het gaan doen. Het zorgt voor gezonde dieren met voldoende energie, eiwit en ijzer.'

Naast de melkgift start Rozendaal al vanaf dag twee met het aanbieden van brokjes en ruwvoer, zoals gehakseld stro en luzerne. 'Als kalverhouder zagen we grote verschillen in ruwvoeropname tussen kalveren. In de melkveehouderij leeft soms nog het idee dat kalveren in de kalverhouderij geen ruwvoer krijgen. Dat is absoluut niet waar. De pens heeft in alle houderijsystemen in de kalverhouderij een grote functie wat betreft de voeropname.'

Liefst een post-it op elk kalf

Ook verstrekt de melkveehoudster water aan de kalveren. 'We geven dat apart in een emmertje, dat we even weghalen tijdens de melkgift en na twee uur weer terugzetten. Water zorgt voor een betere voeropname. Melk komt immers in de lebmaag, maar water in de pens, waar ook het ruwvoer belandt.'

Door het voer af te stemmen op de voeding op het kalverbedrijf verloopt de overgang een stuk gemakkelijker, stelt Rozendaal. 'Het liefst zou ik ook nog op elk kalf een post-it plakken met daarop de bijzonderheden qua gezondheid en opname. Daar zou de kalverhouder echt bij gebaat zijn. Maar zover zijn we als melkveehouderij en kalverhouderij nog niet.' |